

ELŐFIZETESI ÁR:

Egy évre 6 korona,
három évre 16 9/16.MÉRLEKES NETTÓKÉRT SZÁZÉK
székes és minden hivatal-
birtokos irattartási költség előtt
elővett napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Városi Könyvtár-utcai
irodájában.Érdeklődés a hirtelnek
előfizetés díján.

KOZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDÉSI ÉS KOZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. — Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadóhivatalos: A VÁROSI KÖNYVTÁR-UTCAI IRODA

A hortobágyi sáskáról.

Rét, egymástól részben eltérő jelentést mutatnak be olvasóinknak. Az első *Jablonszky József*, a m. kir. rovarügyi állomás igazgatója írta a „Budapesti Hírlap”-ban, a másik *Csöke Samu* adományi tanácsnok állította össze s a tanács alá terjesztvén azt. Hogy van, illetve volt sáska a Hortobágyon, azt mindkét jelentés igazolja, de míg a rovarügyi állomás igazgatója nem lát nagy károkat, addig a Csöke Samu jelentéséből memora dolgokat olvasunk ki. Közöljük mindkét jelentést, mert jó, ha az ilyen akták nyomtatásban is megmaradnak a jövőre.

Mert úgy áll a dolog, hogy a sáskaráj zöme most már szárnyra kelt és elhagyta a délibábos pusztát, nagyrésze pedig elhelyezte petéit, szoptatult, vagy a közel napokban el fog pusztulni. A peték a jövő tavasz felégre előre kelnek és nem mosolyogni való azok aggódalma, akik attól félnek, hogy a jövő nyáron fokozottabb mértékben tör ki a sáskajárás veszedelem. Ezen a fenyegető bajon nem segít egyéb, mint a föld felszántása, a pusztaok kiiszítása és elégetése illekkorán. Mára a rovarügyi állomás igazgatója is tart a veszedelemről és cikkével végre a hortobágyi gazdálkodás mostani rendszerének megváltoztatását sürgeti.

E felett jó lesz kizönnny említeni éppen most, mikor a Hortobágy hasznosításának kérdése van szönyegen. Lássuk be már, hogy a pusztán legelő gazdálkodás nemcsak a hazipénztára veszedelem, de más tekintetéből is káros. A cselökvésre itt a tizenkettő óra, késődelmeslekedésre nincs idő és a szárazsághozható viták mellőzendők.

A jelentések a következők:

Jablonszky József igazgató írása így hangzik:

A budapesti és a debreczeni lapok július 3-iki és 4-iki számai a hortobágyi sáskajárásról olyan rémhíreket közöltek, amelyek nemcsak a Hortobágy környékén, hanem általában az egész Alföldön valóságos málmadát okoztak. E hírek szerint 60 ezer kat. hold vetése oda van, a sáska már tönkre tette Debreczen város határát és Balmaújváros, még Bőszörmény felé vonul. Oda van a szegény emberek vetése. A jószágállományt éhséggel fenyegeti, mert az állatok nem lesz mit enni. A Hortobágy füvetől csak a görök maradt. A sáska fekete rajokban száll. Elhagyta magát a keresztetke rakott barázd. A gazdák és munkások tehetetlen kétségbeesésükben sirva fakadnak; mikor a szorgalmas munka gyümölcsök teljes megsemmisülését látják. Rémülettől gondol mindenki a földre. A pusztítás minden képmutatást felülül... stb.

Ami azonban a szavakban élénk színekkel és bámulatrémítéssel képviselődött ki van festve, szerencsére nem való. Hogy a rémhírekről világgyá való bosszúsága kinek állott érdekében és kinek tett mentő jó szolgálatot, nem tudom

és nem is akarom kutatni, de annyi való, hogy az illető élénk agyműködésű szerző a hortobágyi környéki gazdáknak a mai sztrajkos-valságos és egyéb csapásos időkben jó pertem nem szertelt.

E gazdák a közlőben az Alföld gazdái megnyugtatósa végett megrom itt, hogy e hírekkel mi a való. Erre kötelez első sorban az, hogy Daranyi Ignác miniszter az bizalmából magam vezettém a sáskairtatás és másodsor, mert e veszedelmot a maga teljesességében rajtam kívül még Debreczenben sem ismeri senki jobban.

Mint ugyancsak a napilapok utána a földművelési miniszter úr közölte, a hortobágyi sáskairtatás ez idén június hó 23-án már abba kellett hagyni, mert a sáska majdnem mind szárnyra és irás közeben már a kora reggeli órákban is annyira élénk volt, hogy a munka teljesen eredménytelenül vált. De már két nappal előbb megsejtett, hogy a hortobágyi vásárról Nagyiván felé (Heves megye) hazatérő vásárosok a sáska egy részét, amely éppen az utjokban esett, a nagyiváni vetésekbe szoritották. A sáskákak eme nagy elcselökvése miatt tehát hiába lett volna a további faradozás és költözködés. Június 21-ike óta egyre több sáska örömlött Nagyiván felé, mert a Hortobágy „halászközi tanyájának” nevezett legelőn lévő gulya és ménes most egyre jobban kifelé szoritotta azt. Ebben az időben ugyanis részint a legelő jószág, részint a sáska, de a szárazság is annyira elfogyasztotta itt a mezőt (füvet), hogy a gulya és ménes most mosszire jár és csak a szelöken, tehát részben a Nagyivánnal határos részekben találta annyi fűvet, hogy jóllakott. E mindennapi égrírása és kifutás való járás egyirányba és Nagyiván felé szoritotta a rajzo, de a gyalogló máhát is, hogy majdnem mind ide került és egy hét alatt, tehát június 27-én már mintegy 25—3 km-nyi hosszban benne volt Nagyiván határában. Ez első pillanatra nagy féltés, valóban azonban, szerencsére seves. Tudnunk kell, hogy Nagyivánnak és a része igen szikes, rossz föld. A munka alatt lévő földek kisebb-nagyobb megszakításokkal keskeny sávok alakjában tiszán a Hortobágyi feld, között pedig akár ugár, akár legelői (legtöbbször hasznavehetetlen parlag föld) van. A fertőzés itt legteljebb csak a sáska, keskeny táblát, vagy csak a szelöt éri. E fertőzés, noha jó hosszú és tisztálandó Hortobágyra dülő részét is éri, még sem nagy, hanem csak valami 100—120 kat. hold. Ebből a busa a legtöbb, amelyben a sáska csak itt ott (foltokként) tett nagyobb (50—75 szaszalék) kárt; teljes kár, vagyis, hogy a sáska a busz teljesen lerágta talaja, nem láttam, mert a busz majdnem a kártevés előtt lehetett learatni. A még zöld árpa, zab, zabos-bikkony többet szenvedett, de ebből is csak kevés van. A zabot, hogy a sáska el ne pusztítsa, zölden kellett levágni, ugyanigy az árpat is, amelyből azonban csak 10—15 k. hold volt. A zabos-

bükkön, mert éppen rágni való volt; lerágták s itt is alig van kár. Midőn e sorokat írom kapom a távirati értesítést, hogy a nagyváni fertőzésből a sáska visszavonult, jobbebb nem megy, hanem a legelőre száll, hogy tojás lerakását ott megkezdeje. Eszerint tehát a kár végét érte.

Ez a hortobágyi sáskának egyik kártétele. A másik kártétel Mátán, tehát Hortobágy közepén, az ottani nagy csárda körül van. A csárda, a vasuti állomás és a csendőrségi tanya körül van valami 100—120 kataszteri hold, amely mint illetményföld az odával ménesmerestenek, csendőrségnek, városi cselédségnek, állatorvosoknak és másoknak ki van adva. Van ugyanott, de ettől valami 2 kilométerre, újabb gyepterés is, amely egyesek szerint 89, mások szerint 160 kataszteri hold; ennek kisebb része muharral, nagyobb része zabbal van bevetve. Innen, Mátáról, június 29-én az őreg Szikszay, a csarda bérelője telegrafálta, hogy a sáskák pár nap alatt mindenét megeszik. Másnap egyik tisztviselőtársam már künn volt és az ösze-gyűjtött emberekkel délben a sáskát a vetésről nemcsak kihajította, hanem elrajzásra is bírta, úgy, hogy a kártétel ott megszűnt. Julius hó 3-án és 4-én megfordultam magam is a tett helyén és láttam, hogy a csárda körüli vetésekben a sáska csakugyan tett kárt, összesen 25—30 kataszteri hold van olyan, amelyeket a sáska igen megrongált, sőt például a ménesmester árpájának a fejét (kalászt) annyira leszedte, hogy csak szára (szalmája) maradt meg. Ugyancsak így bánt el a cselédség s a többiek vetésével is. A gyepterésben levő muharban nem tett kárt, mert ezt, valamint a kukoricát nem szereti és csak a végső inségben, ha zöld buza, árpa vagy zab nincs, lepi meg; viszont a gyepterés második vetésében, a zabban 1—2 holdat, ahol a zab a szikes talajon rossz, teljesen elpusztított a szon-kivül meglepett még valami 15—20 kataszteri holdat, amelyben egyenként a zab zászlóját itt-ott megrongálta. A kár 3—5 zászléknyi lesz.

Általában, hogy az utóbbi helyen a kár milyen nagy, leginkább megvilágítják a helyszínen megfordult pénzügyi igazgatósági emberek, akik az egyelőre hozzáfutóleg bejelentett összes terület alapján 100—120 koronányi adó-elengedett helyeznek kilátásba.

Másutt, sem Balmazújváros, sem Hajdúböszörményben, sem Nádudvaron, sem az ohati puszán, sem Egyeken, sem a Hortobágyhoz legközelebb eső Kónyán a vetésekből egy szem, a takarmányból pedig egy sem esett áldozatul a sáskának.

Ez volna tehát az a nagy kár, amely szerint 60 ezer kat hold vetés oda van!

A rémhir mondja, hogy a veszedelem most tovább vonul s a baj az Alföldet is fenyegeti. E felől most már nemcsak a hortobágykörtényki, hanem a távolabbi gazda is nyugodtan alhatik. A sáska Hortobágyon meg mozog; ide-oda szállós. Abban az imént említett gyepterésben nőtt zabban július 4-én délelőtt legalább 6—8 raj emelkedett föl s ide-oda szállva, akár ki a vetésből a gyepre, akár a gyepből a vetésbe szállt. E szállódogálás azonban már nem veszedelmes, hanem inkább olyan kóválygó játéktörvény, mint aminőt a gazdag népességű mehköpu előtt a méhek folytatnak. A veszedelem azért már elmulott, mert a sáskák már nemcsak tele vannak kifejűdött tojással, hanem, mint a szintén már július 4-én láttam, több helyen tojnak is. Ez tehát azt jelenti, hogy kárt többé nem tesznek.

A rémhirnek egy más része hirdeti, hogy a hortobágyi marhaállományt éhínség fenyegeti. Aki a Hortobágyot évek óta ismeri, tudja, hogy ott az idén anyyi fű termett,

mint állítólag 1893-ban, azaz anyyi sok, hogy a tavalyi, vagy az 1904. évi Hortobágyra rá sem ismerten. Májusban sok-helyen majdnem tórdén felül volt a fű, holott tavaly alig volt egy-két foltnyi hely, amit használni lehetett volna. Tavaly és 1904-ben, amikor mindkét évben láttam az állapotot, június végén olyan kiűlt és kopár volt a Hortobágy, mintha leborotválták volna; holott az idén, a halasközi tanyát és a Szakmáry-telek, Kungyörgy-tava környékét kivéve, ahol a sáska napról rágott, még most július elején is van sok mező, noha nagrot-napra eszi a jóság és bántja a szétszéledő sáska. Ma, a sáskajárás idején, mondhatom, hogy, az említett helyek kivételével, tiszszerte olyan jó mező van még a Hortobágyon, mint amilyen tavaly volt, mert hiszen tavaly ilyenkor már semmi sem volt, hol most még mindig van fű rajta. Igaz, hogy a fű vén, száraz és fehérlík, mint az érett gabona s a marha, míg jobbat talál, nem eszi, de ha más nem lesz, elfogyasztja azt is. Tavaly ilyenkor jóvában koplalt az amugy is igen lesoványkodott jóság, holott a kupa és ménes olyan jó állapotban van, hogy öröm nézni.

És mint biztos forrásból tudom, Debreczen városa nem kaszálattott már jó régen Hortobágyon anyyi szénát, mint amennyit ez idén.

Tehát sem a sáska, sem a Hortobágy nem szolgálhatnak ürügyül, ha esetleg télen a jóságának takarmánya nem lesz.

Ime! Ez a hortobágyi sáskajárás képe. Én egy szóval nem mondom, hogy Hortobágyon nincs baj és — tekintet-tel arra a nagy veszedelemre, amelyben mostanig volt — nem is mondom, hogy nincs kár, de hogy ez máris olyan fenyegető mértéket öltött volna, mint a napilapokban olvasott hírek szerzője mondja, arról egyáltalában szó sincs. Hogy jövöre milyen nagy s az ez évnél bizonyára jóval súlyosabb veszedelem fenyeget, az bizonyos. Amit az előre kiszámíthatatlan viszonyokkal, a legérdekeltbe fél két évi közönbösséggel, Debreczen város polgárságának hitelenséggel szemben (hogy t. i. mi a Hortobágyon nem sáskát, hanem a már rágen ismert és ártatlan kabócát, szöcskét bántjuk) és a testtársadók, lelket bénító nehéz munkánk közben az ember megleszített munkája és határ nem ismerő fáradozása megtehét, mi megtettünk. Ha ez évi irtás nem úgy végződött, mint amiként május végén már reméltem, abban nem a pénzühiány, nem az irtás kései kezdete, de nem is a sáska tömege akadályozta meg, hanem a viszonyok, amelyek ott — ugy látom — évről-évre, gazdasági tekintetben rosszabbodnak, de a sáskára nézve egyre javulnak, mert nagyobb arányú elszaporodását lehetővé teszik.

Hogy a Hortobágyon ez idén mennyi volt a sáska és hogy belőle mennyit irtottunk ki, azt csak az tudná megmondani, aki a hat héti munkát napról-napra látta volna. Ha az a sáska mind élne, a zajgó tömegeből jutott volna nemcsak a Hortobágyot körülvevő vármegyéknek, hanem a jó távoli vidéknek, sőt talán a szomszéd országoknak is. A mostani állapot, tekintettel a jövöre, aggasztó, de ez idő szerint nagyobb aggodalomra már ne adjon okot.

Hogy a jövőben mi történjék, arról most és itt nem is beszélék, mert ez más helyre tartozik; azt azonban bátran mondhatom, hogy jövőben nagy veszedelem fenyeget, amelynek meggátálása nem százezrekbe, de milliókba is kerülhet, ha meg nem változnak azok a gazdasági viszonyok, amelyek mind a Hortobágyon, mind azzal szomszédos óriási nagy legelőkön vannak.

Az itt lévő állapotokon mind a tulajdonosoknak, mind a közigazdának gondoskodniok kell, mert a helyzet itt nagy vészások csírát hordja magában. A földművelési kormány hiába fogja költeni a milliókat olyan földekért, amelyek hivatalos bevallások alapján katasztrális holdanként 0'98—1'00 koronát jövedelmeznek, miközben a sáska hol itt, hol ott megmarad és kisebb-nagyobb évközökben olyan erővel jelentkezik, hogy irtásához ismét hozzá kell fogni. Ész tarthatatlan a helyzet ott, ahol a szintén fölösleges számba menő föld holdanként csak 98 fillért jövedelmez, holott a szomszéd városok nagy számu népe földet és a föld révén kenyeret kér és mert nem kapja, magát a vagyonjogi viszonyokat, jogrendet, haladást fölforgató szociálisizmus karjaiba veti és meg nem értett eszméktől elragadtatva földosztást predikál! De nem erről akarok én szólni és nem is a jövővel való féltékenykedés volt a célom. Most csak megnyugtanni akartam az érdekelt gazdákat, hogy a sáska veszedelme miatt kiki nyugodtan folytassa a maga munkáját.

Ezzel a jelentéssel szemben Csóka Sámuel tanácsnok jelentése így hangzik:

Tekintetes Tanács!

Polgármester urnak f. év július hó 1-én adott szóbeli rendelete folytán a f. évi július 2-án a Hortobágyra utaztam, hogy meggyőződést szerezsek arról, mennyiben igaz az a hír és értesítés, hogy a marokkói sáska a Mátá pusztán a vetésben óriási kárt tett s ott a termést ugraszólván teljesen megsemmisítette.

Eljárásomról a következőkben teszem meg jelentésemet, melynek anyagát részint saját szemléletemről, részint Zsedényi Géza m. kir. rovarválti állomásai assistens ur szóbeli, s teljesen hivatalos jellegű előadásából merítettem.

A f. évi június hó 29-én a marokkói sáska megmérhetetlen nagyságu és kiszámíthatatlan mennyiségű raja: a mátai biztos, az állatorvosok, a ménesmester és a hortobágyi csárda bérlőjének átengedett szántóföldekre — melyek buza, rozs, árpa, zab- és lucernával voltak bevetve — rászállott.

A sáskarajban oly nagy mennyiségű rovar volt, hogy aminet a vetésre leszállott, a vetés a földre dőlt s a sáska azonnal lerágta nemcsak a gyengébb, még zöldes részét, de megőrölte a teljesen megérett gabonaszemeket is annyira, hogy a vetés teljesen megsemmisülése megállapítható.

Midőn a rovarválti állomás assistense Zsedényi Géza ur — ki felsőbb utasításra érkezett a napokban vissza a Hortobágyra — a sáska rajzását észrevette, megtett minden olyan intézkedést, melyből remélhette, hogy a már a vetésbe leszállott sáskarajt újabb repülésre ösztönözze.

Megkísérelte, hogy fekete és sötét zászlókkal a sáskákat a buzavetésből kihajtsa s előadása szerint, eme kísérletét szép siker követte, amennyiben a hajtás ideje alatt egy újabb sáskaraj vonult el a hajtott terület fölött s mivel eme rovarok társas lényeknek tekintették, a tudomány és tapasztalat szerint a földön levő s a vetést pusztító raj egy része a fölötté levő rajhoz csapódott s azzal csatlakozva a Hortobágy délkeleti tája felé elrepült.

Ugyde időközben beesteledett és a raj másik részét a Hortobágy folyón keresztül hajtani, sem rajzásra kénszeríteni nem lehetett s a folyó partjáról ismét a vetésbe tért vissza.

A f. évi július 1-ső és 2-ik napján a Hortobágyon felleges, borult idő volt s ilyen időjárás mellett a sáska — a

levégő nagyobb nedvessége miatt — felrepülni nem tudott. Ott maradt a vetésben s azt teljesen lerágta s tönkre tette.

Ha napfényes meleg időjárás van eme napokon, a sáskákat valószínűleg rajzásra lehetett volna készíteni s ebben az esetben talán a termés egy részét meg lehetett volna menteni.

Megnéztem az inficiált területeket és saját tapasztalatomból hivatalosan igazolhatom, hogy a hallott hírek a kár nagyságáról egyáltalában nem voltak túlzottak.

Ugy a buza, mint a rozs, valamint árpa és zab vetéseket a sáska annyira lerágta, hogy a növény teljesen leveletlen szalmája áll ki a földből s a növény maga a földön fekszik részben elrágva és megőrölve, tulajdonosára nézve teljesen elérteketlenedve.

Láttam olyan esetet is, hogy a már keresztben lévő buza kévéket is meglepte a sáska s a már kemény szemű gabonát össze-vissza rágta s abban is tetemes kárt okozott.

A város által Horváth György birtokos urnak felében átengedett zab vetésben is nagy kárt okozott a sáska.

A vetés északnyugati részében szintén leszállott egy nagy sáskaraj, mely a még teljesen zöld zabot rágja.

Feles bérlő jelenlétém alkalmával 6 kaszással már vágta a vetés fertőzött részét s ekkor volt legjobban látható, hogy milyen óriási nagy mennyiségben lepte el a sáska ezen területet is. Minden nagytíz nélkül állíthatom, hogy aminet a kaszás a rendet vágta, — egy-egy kasza csapásra 5—6 drb sáskát is összevágott.

A rovarválti állomás assistensének ajánlataira ezen zabvetésben fertőzött rész lekaszáltatik s így remélhető, hogy a sáska ezen a levágott részen marad, s kedvező száraz időben rajzásra kénszeríthető s ez által a további károsodás megakadályoztatik.

A hortobágyi legelőt a sáska annyira lerágta, hogy a jószág alig kap már kellő mennyiségű legelőt. Innen nyeri magyarázatát az a tény, hogy a sáska repülése alkalmával a kulturát támadja meg, mivel a rovar most a tojások lera-kása idejében talán a legfalankabb és megeszik mindent, amihez hozzájuthat.

Ennyiben kívántam tapasztalatom eredményéről beszámolni.

Most pedig Tekintetes Tanács, méltóztatásuk megengedni, hogy a nyert és látott behatások alatt a magam szerény nézetének is kifejezést adhassak a sáskairtas eredményesebb munkálatára vonatkozólag.

El kell ismernem a m. kir. rovarválti állomás tisztviselőinek buzgó működését, ez idén is az irtás nehéz és fáradszto munkájában s ha tudományukat és fáradságukat kellő siker nem koronázták, abban én nem hibásak s őket tekintetben semmi gáncs sem érheti.

A terület nagysága, a gépek kevés száma, a rovarok nagy szaporasága és az irtási idő rövid volta, — valamint részben a kedvezőtlen időjárás is, nézetem szerint, egynem arányban áll az irtás eredményével.

Tudomásom bira tek. Tanács minden egyes tagja arról, hogy a sáska irtása a repülés szakában teljesen lehetetlen. Tehát, ha hathatósan akarunk védekezni, csak a repülés előtt tehetünk ezt. Azonban az előbb elmondottak alapján ez majdnem lehetetlen.

Czelszerűnek tartanám, haaz iránt méltóztatnék stírgósen intézkedni, hogy a m. kir. rovarválti állomás tisztviselői a sáska kelési és rajzási helyét figyeljék meg, — azokat a helyeket, hol a sáska tokok elhelyeztettek; ugy a helyszínen, mint a különleges térképen rendkívül figyelmesen és precízitással jeleljék és jegyezzék meg s a jövő esztendő-

ben ezek az úgynevezett fertőzött területek — mielőtt a sáska a tokból kikelt volna — szántánsanak fel s a tokok kellő gondnal összeszedetvén: égettessenek meg.

Országos csapással állunk szemben s azt hiszem, hogy az a néhány ezer hold felszántása s az a körülmény, hogy az a terület talán egy évig legelőnek nem lesz használható: sokkal kevesebb kárral jár és sokkal nagyobb anyagi hasznot tesz országos gazdasági szempontból, semminthogy a — nézetem szerint — legradikálisabb irtási munka mellőzhető volna.

Ily módon nemcsak a hortobágyi legelőt lehetne a véglépusztulástól megmenteni, — de meglennének mentve a hortobágyi puszttal szomszédos birtokosok vetései is, mert a jövendő esztendőben, — a rovarok természetes szaporodása szerint — oly nagy mennyiségű sáska fog kikelni, hacsak valami különös természeti csoda nem történik, — hogy a m. kir. rovarvanti állomás tiszterese számu géppel és személyzetrel valamint költségvel sem lesz képes annyi eredményt sem elérni, mint jelenleg is.

Debreczen, 1906 július 3.

Tisztelettel
Csóka Sámuel.

A rossz cseléd.

Boda Dezső dr. budapesti rendőrfőkapitány a cse lédmizéria ügyében szigorú rendeletet bocsátott ki. A rendelet főbb része a következő:

A székesfővárosi közönség köréből egyre több panasz merül fel a cselédek egyrészenek türhetetlen rossz viselkedése miatt. Ezek a panaszok nagyrésze azoknak az egész országból ide özőnlő, munkakerülő, züllött erkölcsű nőszemélyeknek az úzelmire vezetők vissza, kik a cseléd címet csak bitorolják, ezt a tisztos foglalkozást csak a vagyonbiztoságot és közérkölciséget veszélyeztető cselekmények palástolására folytatják; rakoncátlan viselkedésükkel a tisztességes szolgáló cselédek jó hírnevét és becsületét diszkreditálják és ezzel azt a szívélyes és jó viszonyt, amely a gazda és a cseléd között, még a közelmúlt időkben is fennállott s melynek fennmaradása és megszilárdítása mindkét fél érdekében annyira kívánatos, alapjában megingatják.

Ezek a züllött erkölcsű nők legnagyobb része csak azért állanak egy-két hétre szolgálatba, hogy szükség esetén a rendőrhatalóság előtt magukat mint cselédek igazolhassák, azután hónapokig lebujjokban, lakású asszonyoknál tartózkodnak, szolgálat és foglalkozás nélkül csavarognak. Idejük nagy részét nappal nyilvános helyeken, sétányokon, kaszárnyák közelében, helyszerző-irodában, éjjel pedig tánctermekekben és egyéb mulatóhelyeken töltik. A henyé, munkanélküli élethez egyre jobban hozzászokva, az erkölcsi züllésnek csakhamar oly fokúra jutnak, hogy az erkölcstelen uton szerzett pénz képezi egyedüli keresetforrásukat. Azok a csavargáshoz szokott nőszemélyek pedig, akik az előző pontban jelzett módon magukat fontartani nem tudják, rendszerint vagyon elleni bűncselekményekre vetemednek! Addig változtatják a szolgálatot, amig oly helyre találának, ahol a szolgálatú kifizetésára kedvező alkalom nyílik. Az ilyen alkalmat csakhamar föl is használják s újra csavarognak, a meg a lopott értékből telik. E mindennapi tapasztalataink szerint ezen laza erkölcsű nők teljes elzüllésének oka az, hogy távol a szülői háztól, a fővárosban minden felügyelet nélkül vannak. Rossz társaságra keverednek, az úgynevezett kvártélyos asszonyoknak tartózkodván, ezek sok esetben könnyelmű életmódjukat elősegítik nekik, az erkölcstelen úzelmekre alkalmat nyújtanak, de sőt egyes esetekben megfelelő anyagi haszon ellenében őket egyenesen a bűn ösvényébe taszítják. A beérkezett panaszok folytonos szaporodása kétségeltelenül teszi, hogy a helyzet e tekintetben mind

rosszabbá válik. Kötelességemnek tartom ezért úgy a nagyközönség érdekében, valamint ezeknek az erkölcsi züllésnek indult nők lehető megmentése érdekében is a kerületi kapitányságok vezetőinek figyelmét ezen bajokra felhívni és őket az ilyen csavargó cselédek elleni minél szigorubb eljárásra utasítani.

Jól tudom, hogy mindazokat a panaszokat, amelyek a cselédek ellen fölhanganak, a cseléd-törvény megfelelő módosítása nélkül megszüntetni nem lehet, addig is azonban, amig ez törvényhozási uton megtörténik és a rendőrségnek a cselédek ellenőrzésére tágabb hatáskör nyílik szokásos, hogy a fonálló törvények és törvényes rendelkezések korlátain belül lelkiismeretesen, de egyuttal a kellő szigorral is megtétessenek a rendőrhatalóság által már most is mindazok az intézkedések, amelyek ezen már-már türhetelenné vált bajok megszüntetésére alkalmasaknak mutatkoznak.

Azok a helyek, ahol az ilyen csavargó cselédek megszállni, mulatni, illetve tartózkodni szoktak, pontosan nyilvántartandók, ugy ezek, valamint a cselédszerző irodák, minél gyakrabban megvizsgálandók s ezen vizsgálat alkalmával ott talált csavargó cselédek előállítandók s az előző pont értelmében való eljárás alá vonandók.

Különös figyelemmel legyenek továbbá a kapitányságok a cselédkönyvek meghamisítására is és mihelyt a cselédkönyvek átvizsgálásánál az 1879. évi 40. törvényczikk 71. szakaszába ütköző kihágást észlelnek, a könyveket mindenkor vonják be s az illető cseléd ellen indítsák meg az eljárást. A kapitányságok minden lehető alkalommal figyelmenntessék a szolgálatadók, hogy a cselédek részéről tapasztalt kihágásokat, bűncselekményeket s visszaéléseket mindenkor jelentsek föl a kerületi kapitányságoknak. Figyelmenntessék őket arra is, hogy a cseléd kilépése alkalmával a cselédfőúr rovatait pontosan töltsék ki és a szolgálati időt, bármilyen rövid legyen ez, mindenkor jegyezzék be.

Hírek.

— Véghatározat a rendőrtisztviselők fegyelmi ügyében. A m. kir. belügyminiszter a következő leiratot intézte Debreczen sz. kir. város közigazgatási bizottsághoz. Szám 67.215 — 1906. III — a.: Debreczen sz. kir. város közigazgatási bizottsága fegyelmi választmányának 1906. évi június hó 5-én 343. sz. a hozott határozatát, melyszerint a dr. Tóth Mihály rend. kapitány, Ács Nagy Ferencz r. fogalmazó, Orosz László r. fogalmazó, Bardócz András rendőr-biztos, Szócs Lajos r. biztos és Nagy Imre polg. biztos ellen az 1886. évi XXIII t.-cz. 1. § ába ütköző fegyelmi vétésé miatt folyamatba tett fegyelmi eljárás abbanhagyását mondja ki, tudomásul vevén, az erre vonatkozó tárgyalási iratok vissza küldése mellett azzal értesítem, hogy dr. Tóth Mihály r. kapitány, Orosz László r. fogalmazó és Szócs Lajos rendőr-biztos az 1886. évi XXIII t.-cz. 13 §-a értelmében, amennyiben a fegyelmi határozat jogerősen emelkedett, állásalkiba visszahelyezendők. Budapest, 1906. évi július hó 7-én. A miniszter helyett: Hadik, államtitkár.

— A főorvosi állás és az Ujság. Az Ujság vasárnapi számában Debreczenből keltevez *Civis* aláírással egy cikkely jelent meg, mely mintegy megintertéllálja a főispánt, hogy miért nem tölti be már a tisztí főorvosi állást, azzal okolva meg felszólalását, hogy égető szükségére a város közezségsegűgy érdekében az állás betöltése. Nem akarunk polemizálni a cikkelylyel, csak annyit jegyzünk meg, a bizonyára ezen kérdésben nagyon érdekelő író cikkelyére, hogy úgy a helyettes főorvos, mint a kerületi orvosok lelkiismeretesen végzik tisztüket és bár kívánatos a tisztí főorvosi állás betöltése, a helyettesítésből Debreczen közezségsegűgyére nem híramlik semmi veszedelem. Bizzuk az ügyet a főispánra és várjunk türelemmel.

— A polgármester szabadsága. Kovács József polgármester e hó 9-én megkezdte két hétre terjedő szabad-ágléjét. Távollétében Vecsey Imre főjegyző helyettesíti.

— A főszámvévo szabadságon. Ronszik Lajos főszámvévo megkezdte szabadságát; távollétében *Kondor Kálmán* számvévo helyettesíti.

— A vármegyéből. Hajdu vármegye ma tartja alispán választó közgyűlését. A bizottsági tagok már a kora reggeli órákban szép számban vonultak fel az urnához. Lapunk zártkör a gyűlés rendben folyik *Wesprémy Zoltán* főispán elnöklésével.

— A miniszter és a gyógyszerészek. A helybeli gyógyszerészek a városi közkórház gyógyszerzsükségleteinek árából 30 százalékos engedményt ajánlottak fel. Ezen ajánlatot a belügyminiszter helyben hagyta azzal, hogy az erre vonatkozó szerződést a város három évre kösse meg, ezen idő alatt pedig tegye tanulmány tárgyává, hogy miképpen lehetne a közkórházban a házi gyógyszerzart felállítani, illetve a kórházi gyógyszerzsükségletet házilag kezelni. Ezt a miniszter annál inkább óhajtja, mivel nézete szerint a gyógyszerzart helyiségének kérdése is megoldható a közel jövőben tervezett kórházbővítés munkálataival belügyminiszter és alkalommal a gyógyszerzsükségletek költségelőirányzatának felemelését nem hagyta helybe azzal a megokolással, hogy a forgalom esetleg emelkedésével, illetve az ápoltak szaporodásával a kórház belétele is szaporodni fog. A városi tanács alapos megfontolás alá veszi a kikötött három év alatt a házi gyógyszerzart felállításának kérdését, mi azonban azt hisszük, hogy a házi kezelés többé fog kerülni, mint a kórházi gyógyszerzartnak a helyi gyógyszerészek által történő mostani ellátása.

— Szatmár Nagykaroly ellen. Szatmár város legutóbb tartott közgyűlésében tiltakozását fejezte ki minden oly terv és törekvés ellen, mely Nagykarolyt Szam már rovására előnyben kívánná részesíteni. A polgármester megnyugtatta az interpellálókat, hogy minden irányban meg fogja védeni Szatmár érdekeit.

— A határrendőrség szaporítása. A kormány a határrendőrség szaporítását elhatározta úgy, hogy legközelebb már az új kinevezéseket a hivatalos lap hozni fogja.

— A debreczeni kegyes tanítórendi róm. kath. főgimnázium Értesítője az 1905–1906. tanévről. *Közlélezi Jászai Resző dr. igazgató.* A kitűnő nevelési és tanítási módszeréről nevezetes hazafias kegyes tanítórend debreczeni főgimnáziumnak igazgatója által szerkesztet *Értesítő* közzétételét vettük. A vaskos füzet első lapjai Wolaffka Nándor dr. püspök emlékeztetének vannak szentelve, szeretettel emlékezzve meg azon nemes emberről, kinek egész élete közhasznú munkában, a szép és igaz követésében, és a oszlekvő szeretetben telt el. *Szilcs István* dr. kitűnő tanulmánya következik a kegyeletes megemlékezés után. A főgimnázium évi történetének adatai arról győznek meg bennünket, hogy a vezetés mintászerű, a fejegyelem példás és a lelkiismeretes erők munkássága oda irányul, hogy igazi embereket neveljenek a hazának. Nyolcz tanuló ösztöndíjban részesült, jutalomdíjat huszan kaptak, 33 tanuló részesült egész és 6 tanuló fél-tandij kedvezményben. A vallásérköcsi nevelésre, a sport művelésére, az idegen nyelvek, zene- és ének tanítására nagy gondot fordított a tanárikar. Igen érdekes statisztikai táblázatot találunk a VIII osztály tanulóinak egy év alatt tett fejlődéséről. Az ifjúság részt vett az év folyamán több tanulmányi kiránduláson. A segélyző egylet vagyona 1250 koronára. Az önképző-kör szép eredménnyel dolgozott. A tanári testület 17 tanárból és 5 hitoktatóból állott, míg a nem kötelező tanárgyakat 4 tanár adta elő. Az intézetbe az év elején beiratkozott 449 tanuló, év végén maradt rendes tanuló 410, rendkívüli 9; vallásra rk. 213, gk. 19, ev. ref. 44, ág. ev. 6, izraelita 137; érettségire jelentkezett 20 tanuló, ezek közül teljesen érett 3, jól 4, egyszerűen 12, javítóvizsgálatot kötelek tenni 2. A különböző szertárak szépen gyarapodtak vétel- és ajándékozás útján. A jövő tanítási évre a felvételek és beíratások szeptember hónap 1. 3. és 4. napján történnek.

— A bérkocsi állomások és a bérkocsisok. A bérkocsi állomások tisztántartására e helyen is felhívjuk a

rendőrség figyelmét és mindazokat, kikkel szemben a bérkocsisok túlzott követelésekkel lépnek fel és illetlenül viselkednek — felhívjuk — hogy sérelmeiket ne hagyják megtorolatlanul és jelentésk fel az ilyen zsarolókat a rendőrségnek annnyival is inkább, mivel durvaságokat csakis érzékeny büntetés-lehet megfektetni.

— A Nagyerdő forgalma. Ezek óta emlegetjük, hogy a Nagyerdőnek nincs meg a kellő forgalma és estánként, mikor legudebb ott a levegő, alig látni embert. Évekkel ezelőtt panaszokdunk, hogy sőtét a belső park, a Dobos pavilonban korán eloltják a lámpákat. Az idén azonban már lámpa is van a körönd végéig. *Németh András* pedig minden este felgyujtatta a Pavillon teraszának özdes lámpát, pompás konyhat tart és oly italokat, melyeknek párja nincs az egész városban. Előzékenységgel, figyelmes kiszolgálással találkoztunk ott és mégis-mégis alig akad egy-két család, amely ezen a kedves, otthoni jelleggel bíró helyen egy-két órát eltöltene. Mig más városokban a kisebb kertekben egészséges társadalmi életet találunk, addig nálunk a szépséges Nagyerdő, melyet irigyelnek tőlünk a tetséver városok, alkonyatkor kong az ürességtől.

— Siketnémák felvétele. A siketnémák helybeli intézete legelőször a debreczeni siketnémák tanítása céljából létesült. Ámde az idén igen kevesen jelentekzetkel feljéltel a helybeli siketnémák közül. Az intézet igazgatója ez uton is felszólítja azon szülőket, kiknek siketnéma gyermekeik vannak, hogy folyamodásukat tiz napon belül adják ke Csapo-utca 35. sz. alá.

— Az adókvetés ellen. Balmaújváros nagy küldöttsége kereste fel a napokban *Fauszt Elek* kir. tanácsos, pénzügyigazgatót harmadosztályu kereseti adójuk leszállítása végett. A pénzügyigazgató szivesen fogadta a küldöttséget megígérvön, hogy kérésükkel érdemleg fog foglalkozni.

— A magyarországi ev. ref. egyház Egyetemes Konventjének 1906 ápril 24—27. napjain tartott ülésének jegyzőkönyve. *Süss Béla* ev. ref. hittanszaki akadémiai tanár, az ev. ref. egyetemes konvent jegyzőjének szorgalmas tollából megjelent az 1906 ápril havában tartott egyetemes konventi ülés jegyzőkönyve, mely történeti hűséggel szemel be a konvent munkásságáról. A jegyzőkönyvben sok felemelő adatot találunk, melyek nyilván szólnak és beszélnek az ev. ref. egyház haladásáról, áldásos cselekedeteiről minden téren. A kultúra és emberszeretet, a lelkek udvének gondozása, földi jólétük biztosítása, az elaggott lelkesek, özvegyek és papi-tanítói árak gondozása mindmegannyi féltett gondja az egyetemes konventnek. Akik egyházunk ügyei iránt érdeklődnek és ebben az anyagias, sivár világban élő hittl járhalnak, bizonyára előlássák e munkát, mely egyházunknak dicsőségéről szímol be.

— A timártársulat ajándéka. A városi muzeum a muzeumi örök éber gondoskoskodása következtében, valamint a nagy közönségben felbresztett gyűjtései kedv folytán napról-napra érdekesebb és értékebb ajándékokban és letételekben részesül. Ily letétehez jutott a muzeum a héten, midőn a debreczeni tímártársulat egykori czéhének tárgyait, írásait s rendtartását a muzeum őrizetére bizta.

— Állami utak. A kereskedelemügyi miniszter a Debreczen — Hajdúsámson — Nyiradony; Debreczen — Hajdúnánás — Tiszalok; Debreczen — Nyíregyháza közútkat állami kezelésbe vette és azok sűrűgő kijavításáról intézkedett.

— Az ipartestületből. Az ipartestület betegsegélyző pénztárának könyvelőjét a városi tanács visszahelyezte hivatalába, megemissivtven a főkapitány intézkedését azzal a megokolással, hogy az ipartestület betegsegélyző pénztár alkalmazottai fegyelmi ügyének elbírálására az I. fokú iparhatóság nem illetékes.

— Kamarai belsőtagok. A kereskedelmi és iparkamara üresedésben levő kamarai belső tagságra: Thiesen Arthur, Zeligler Ede, Morvay Sötér, kultagul pedig Steiner Antalht hivta be.

Indítványok a Hortobágy hasznosításának ügyében.

A Hortobágy hasznosítása ügyében két indítvány adott be a nagybizottsághoz, melyeket itt közlünk:

I.

Nagyságos Polgármester ur!

A Hortobágy hasznosítása ügyében kiküldött nagybizottság f. é. június 27-iki ülésében az ötös bizottság javaslata lévén tárgyalás alatt, ahhoz az említett ülésen érdemlegesen egyedül Márk Endre biz. tag szólott hozzá, írásban beadott ugynevezett indítványában.

Olvasván a Márk Endre ur indítványát, ahhoz a következőkben vagyok bátor hozzá szólani:

Márk Endre ur indítványának 5 első pontjában elfogadja és elfogadásra ajánlja a kis bizottság javaslatának ezen pontokban jelzett részleteit, t. i. a különböző célok és miveleti ágak szerint kihatandó területek méretei és elhelyezésköre vonatkozó részleteket

De az 5-ik pont második bekezdésében téves alapra jut és ezen tovább menve indítványozza: a 6-ik pontban, hogy „mezőgazdasági gyáripár is létesíttessék“.

A 8-ik pontban, hogy az egész bérlet egy természetes vagy jogi személynek adassék haszonbérbe.

A 9-ik pontban követeli, hogy a bérlet a különböző gazdaságokat mindennel felszerelje a »már megállapított(?) egységtelek szerint«.

Először is beszéljünk a biz. tag ur indítványának ezen részleteiről.

Sem a kis bizottság, sem a megnevezett Szabó Ferencz, Gothárd Sándor és Forster Géza; sem Kodolányi Antal urak nem kívánják mellőzni „a gazdasági ipar“ létesítését s így az ipar kérdéseénél *általánosságban* szólva nem állanak ellentétben a Kövendi D. ur javaslatával. A kisbizottság abban tér el a Kövendi urnak a *tárgyalás alapjául* elfogadott javaslatától, hogy nem akarja az egész haszonbérbe adandó területet egy személynek adni és különösen nem akarja a kisbérletet a nagybérletnek alárendelni s ennek őket kiszolgáltatni, hanem a kisbérlet szabadsága, boldogulhatása és nyugalmas, békés működése céljából őket csupán a város hatóságával kívánja szerződésszerűleg összeköttetésbe hozni.

Én a magam részéről is úgy vagyok meggyőződve, hogy a bérletük ilyen bírlincsekket történő egymáshoz kötézése a legnagyobb hiba volna, még akkor is, ha a nagybérlet őket ilyen, vagy olyan ipari növény termelésére nem köteleznék; ha pedig még az is megtörténhetnék, ugy annak örökös harcz és háború és a kisbérletk elbukása léssen a

következménye. Én el sem tudom képzelni, hogy Debreczen város törvényhatósága ilyen kegyetlen elbánásra kapható volna.

De nem hiszem, hogy akadjon olyan tisztességes szándéku nagybérlet, aki ilyen rabszolgai formával a bérletbe belemenjen, ha még ehhez neki előre pláne, az is imperative elrendeltetik, hogy minő gyárat létesítsen és tartson üzemben.

És nem hihetem végül azt sem, hogy a földmivelési kormányunk ilyen szerződést jóváhagyjon.

A városnak nem czélja egyeseket a bérletk útján milliómossá nevelni; de az sem czélja, hogy egy csomó kiszagdat a pusztuláshoz vezessen.

Eppen azért a haszonbérbeadás ilyen keresztülvételét — bár igen üdvösnök látszhatik a nagybérletre nézve — teljesíthetetlennek tartja egy a kis bizottság, mint a többi szakértő is; de a közvélemény is.

Én a magam részéről bátorodom indítványozni, hogy a nagybérlet méretében maximumként az 5000 holdat méltóztassék elfogadni és javasolni. Ezen nagybérlet pedig — ha arra bebreceznék társulatnak — ugy ezen debreczeni társulatnak adatik. A középberletek mérete egyenkint ne legyen nagyobb 1000—1000 holdnál. Ilyen bérlet pedig ne legyen több ötnél. A többi legyen kisbérlet 40 holdtól 200 holdig, a helyszini felvétel és kijelölés alkalmával mutatkozó viszonyok kívánalmai szerint.

Minden bérlet egyenesen csak a várossal álljon szerződési viszonyban. A bérleti ügyek elbirálására gondoskodjék a város egy a helyszinén székelő és megfelelő szakértőkből álló kirendeltségről (jogász, mérnök, gazda, rendőr, orvos stb.), hiszen bérbeadás esetén ilyen közegeknek ott egy is székelnők kell!

Kövendi urnak azon indokolását — a bérletk össze kapcsolására vonatkozólag, — hogy a nagybérlet valósgos nevelője, mivelője léssen a kis bérletknek... nem fogadhatom el, mert mindenki tudja, hogy egy-50—100 holdas birtokon igen sok minden nem vihető keresztül egy, mint a nagy üzemben, ahol az öröknek helyesebb szétosztása, jobb kihasználhatása biztosítva van. Sőt a nagy üzemnél is sokszor nagy művelési zavart okoz némely ipari növény tulhajtott kultiválása. Példa éppen a cukorrépa. Én tudok példákat, akik a mult év esős őszén termésük egy részét áldozatul kellett, hogy hagyják és örökre lemondtak a cukorrépa termelésről. Ha most egy szegény kisbérletével történik ilyen — s pedig ez többször is ismétlődhetik — ugy az menthetlenül megbukott.

A kibérlők oktatására van sokkal jobb és személetesebb mód s ez csak annyiból áll, hogy a város körje meg a földmivelségi miniszteriumot arra, hogy a kibérlőket kifűtli kettőzt: egy egész kisút és egy nagyobbat vegyen át és azokon rendezzen be oktatási paraszt gazdálkodást mintául. A miniszter ilyet az országban már sokat létesített és bizonyára itt is létesítend. A miniszter az ilyenbe bele tesz egy fővel, s megény kis gazdát és adván neki felszerelést, veseti munkájában mindaddig, míg annak szüksége mutatkozik.

Azt az indoklást sem fogsdhattam el, hogy a nagybérlő telén keresetet ad a kis bérlőnek.

Mert én nem olyan kis bérlőt képzelek, akinek a helyes melléklajlokhoz és akir telén a cukorgyárba jár, — ilyenről csak akkor beszélhetünk, ha a város 5—20 holdas bérleteket is akarna szakítani s ami még idősámbi is lenne, de ez az aránytalanul drága épület sít beruházás miatt egyelőre alig keresztül vihető, — hanem olyat, akinek ottthon rendszer foglalatossága: trágyát ford, szeszkát vag, hiszál stb., vagy ha családja több tagból áll, egy olyan foglalkozásról gondoskodom részükre, amely ottthon is végezhethetnek. Eppen azért nemcsak a gyárparna gondolt a bizottság, hanem a házi ipar többféle nemének megthonosítására is. Kosírózás (fűz termelésre is van hely), szalma-kötés, szövés stb.

Eppen erre gondoltam utam a szegedi kenderöntőgyár igazgatójának, aki válaszában kifejezte, hogy ha bizonyos területen a gazdák neki termelnek kendert, úgy rögtön gyárat állít s ehez nem kér engedélyt, mint egy darab helyet, ahova a gyárat beépítse. Látni való tehát, hogy erőszakolts nélkül is fognak ott keletkezni gyárak, ha a viszonyok kedvezők lesznek. Igen, de pl. a kendertermelés czéljából először kísérletet kell hogy törtéjenek.

Húzen ha előre kikötnek, pl.: hogy a bérlő kenderöntőgyárat köteles állítani és a kis bérlőnek is muszáj volna kendert termelni, akkor mindjárt kész a baj, akár a termelő se találja meg a számfaszt, akár a minőség ne feleljen meg a jó kender kellekének.

En tehát egyáltalában nem erőltetném a bérlőt arra, hogy ilyen vagy olyan gyárat bizonyos éven belül okvetlen felállítson; mert annak kivételősége most még így is problematikus. Avagy mi érthetne volna erőltetni a cukorgyár létesítését, amikor meg nincs semmi támpont arra, hogy pl. egyebet ne említsük: állani fog-e a gyár rendelkezésére a métermassákenti répa mennyiségnek megfelelő — úgy gondolom 5 hektó úter — s esetleg több víz?

De nem is szükség a gyár létesítését szerződésileg kötelezni. Haene először — mondjuk 5—10 évig — beható kísérleteket kell folytatni az ipari növények termelődével és erre kötelezném is a nagy bérlőt. Ha aztán akár melyiknek azok közül a termelése sikerül, akkor a bérlő maga, vagy más társaság fogja önként kérni az engedélyt a gyár létesíthetősére, legyen szerződés, kenderöntő vagy akármí más.

En tehát elenkéntőleg Márk Endre nr indítványával azt kérem, hogy fogadják el a nagybizottság a kis bizottság javaslatát az általam említtet pótlásokkal.

Kérem továbbá, hogy a kis bizottságok méltóztatásuk kiegészítésén: a városi ügyész, városi mérnök és egy városi jegyző urakkal, Sporon Pil g. mt. tanár urral és legalább még egy helybeli gazdával.

Tegye feladatait ezen bizottságnak, hogy a helyszínen a bérleti és egyéb területeket a viszonyok szerint jobbjá ki térképezzé. A hasonló bérleti szerződés mintát készítse el. A bérleti feltételeket állapítsa meg. A szükséges építkezések miamint ábráptassa meg. Az épületekre és azok elhelyezésére, fűtésére tervet készítsen és az építkezéseknél mi módon és ki terhére törtéő végleges készítmény javaslatot és jelentéseit ezekről október végéig okvetlen adja be.

Debreczen, 1906 július 7.

Birtó Géza,
a bizottság tagja.

II.

Nagyságos polgármester urnak, mint a bizottság elnökének!

A Hortobágy hasznosítása ügyében javaslatomat a következőképpen terjesztem elő:

Az előttem benyújtott számos javaslatoknak egyikét sem fogadhatom el, mivel hírtokos a jóságtevésztők társasúntól arra jóváhagyást s felhatalmazást nem kaptam.

Nem fogadhatom el pedig azért is, mivel az eddig benyújtott javaslatok a debreczeni jóságtevésztők karcsodását vonják magok után. Úgy a gazdálkodás, mint a jóságtevésztés szempontjából nagy károcsodást a jogcsnkulást okozna. Ez utóbúra ráment az 1872-ik év nov. hó 25-én miniszterileg jóváhagyott „Aranyostáji tervezet”, mely tervezet a Hortobágy hasznosítási jogát világosan megállapítja s kijelenti, hogy kiket illet s ahoz másnak mikénti rendezéséhez szava sem lehet.

Megjegyzem: kivétlen ezen előbb megnevezett tervezetben megállapított jogosultaknak régen hangoztatott jogos panaszokra a régebbi legutótsai rendszámból egyes pontjainak kihagyásával s újabbak pótlásával avagy más törvény megállapításával rendeztessek olyképpen, hogy azon jogosultak, kik saját jóságcsukkal a Hortobágyon legutótsai jogukat nem gyakorolhatják, azon jogukat másnak évről-évre eladhasassák, de csakis debreczeni lakoscsnak avagy mint jogosult debreczeni földhérlőknek.

Végül tiltakozom a Hortobágy mikénti hasznosítása ellen, mivel abból Debreczen szab. kir. város évszárad óta jogos hasznót nem húzott s ma sem látom kellő indokcsnak éppen a Hortobágyhoz jogosultak kárával azon testület tulajdonából az egyútsesen felhámozott pótdátot kiegyenlíteni. Ennek kivételét méltányosnak s igazságcsnak nem tartom.

Debreczen, 1906 július 7.

Polgári Balint,

Városi biz. tag s a debreczeni gazdasági egyesület elnöke.

